

Rekommandation 16/2023
Forslag A 1856/hållbart
Behandles af Udvalget for et Holdbart Norden

Rek. 16/2023 Företagsansvar, mänskliga rättigheter och äganderätten av naturresurser (A 1856/Hållbart)

Udvalget for et Holdbart Norden foreslår, at Nordisk Råd tager svar på rekommandation 16/2023 hvad angår Företagsansvar, mänskliga rättigheter och äganderätten av naturresurser til efterretning og anser den som *færdigbehandlet* for rådets vedkommende.

Baggrund

Rekommandationen har følgende ordlyd:

Nordisk Råd anbefaler de nordiske regeringer

at aktivt verka för godkännandet av det juridiskt bindande FN-avtalet om transnationella företags ansvar för mänskliga rättigheter (Binding Treaty).

Svar fra de nordiske regeringer

Regeringarna i de nordiska länderna har en tydlig förväntan på våra företag att agera ansvarsfullt genom att arbeta för mänskliga rättigheter, goda arbetsvillkor, miljö och korruptionsbekämpning. Företagens verksamhet skall inte orsaka, bidra eller vara kopplade till övergrepp eller kränkningar av mänskliga rättigheter.

De nordiska länderna har följt förhandlingarnas utveckling och i olika grad närvarat vid de olika förhandlingsrundorna som hållits sedan 2015 gällande en FN-konvention för transnationella företag och mänskliga rättigheter. Ecuador är ordförande i FN:s mellanstatliga arbetsgrupp för arbetet och presenterade ett konventionsutkast 2018. Utkastet bedömdes innehålla problematiska element och svårt att genomföra då det bland annat saknade vedertagna definitioner och innehöll såväl vaga som alltför detaljerade skrivningar som ej tog hänsyn till olika länders skiftande rättssystem. Texten har däreför förbättrats men kan ej antas i nuvarande form av våra regeringar.

De nordiska regeringarna har genomgående haft reservationer avseende mervärdet av en rättsligt bindande konvention. Om nuvarande konventioner, regelverk och riktlinjer gällande mänskliga rättigheter följdes skulle stora förbättringar ske – vilket är en av an-

ledningarna till att de nordiska länderna uppmanar och hjälper andra länder att genomföra och följa bland annat OECD:s riktlinjer för multinationella företag, FN:s Global Compacts 10 principer samt framförallt FN:s vägledande principer för företagande och mänskliga rättigheter, inklusive att utveckla egna nationella handlingsplaner.

Danmark, Finland och Sverige företräds av EU:s utrikestjänst (EEAS) som samordnar deltagandet och EU:s inlägg under mötena med FN:s mellanstatliga arbetsgrupp. De nordiska EU-länderna har efterfrågat att EU tar fram en rättslig analys och en gemensam färdplan för EU:s agerande och position i frågan. För EU:s del kommer även antagandet av det nya direktivet om tillbörlig aktsamhet för företag i fråga om hållbarhet kunna bidra till arbetet med FN-konventionen.

En FN-konvention har potential att förstärka det globala skyddet mot företagsrelaterade kränkningar av mänskliga rättigheter. Ett rättsligt bindande instrument bör bygga på det konsensusramverk som FN:s vägledande principer för företagande och mänskliga rättigheter utgör. Det är väsentligt att de regler som framförhandlas inom FN är juridiskt sunda, genomförbara, långsiktiga och får den effekt som eftersträvas. De nordiska regeringarna kommer fortsatt verka för att alla stater skyddar mänskliga rättigheter och att företag respekterar dessa.

De nordiska regeringarna anser härmed att rekommendationen inte kan tillmötesgå.

Udvalgets synpunkter

Udvalget deler regeringernes synspunkt om at landene har og bør have forventning til at virksomheder agerer ansvarsfuldt i forhold til at sikre menneskerettigheder, gode arbejdsvilkår og bekæmpe korrupsion og miljø skade som følge af virksomhedernes aktiviteter.

Udvalget noterer med forundring at de nordiske regeringer har haft reservationer vedrørende merværdien af en retslig bindende konvention med henvisning til at hvis nuværende konventioner, regelværk og retningslinjer følges ville der allerede her ske store forbedringer. Der findes forsat eksempler på overtrædelse af menneskerettigheder, miljøforureninger mm., som følge af virksomheders aktiviteter, og udvalget noterer med stor bekymring en stigende undertrykkelse af miljøaktivister både i EU og globalt. En udvikling der kan få negative konsekvenser både for demokratiet og for menneskerettigheder¹.

Udvalget understreger vigtigheden af at de nordiske lande samarbejder om at få udarbejdet et oplæg til en bindende global aftale der både sikre menneskerettigheder og yt-

¹ [United Nations Official Says State Repression of Environmental Defenders Threatens Democracy and Human Rights - Inside Climate News](#)

ringsfrihed samt beskyttelse af miljøet. Udvalget noterer de nordiske landes bekymringer vedrørende udkastet til aftaletekst, men finder at de nordiske lande bør arbejde aktivt for at bekymringerne imødekommes i aftaleteksten.

Udvalget understreger at nuværende konventioner, vejledende principper og regelværk er baseret på frivillighed og er vejledende, og det har vist sig ikke at have den ønskede effekt. Det er således nødvendigt at få etableret en bindende aftale.

Udvalget fremhæver vigtigheden af at virksomheder har et velfungerende juridisk system for at kunne leve op til kravene om beskyttelse af menneskerettigheder og miljøet. Et frivilligt system skaber konkurrenceforvriddning mellem de virksomheder der lever op til de frivillige principper og de virksomheder som ikke gør. Det er derfor vigtigt at der etableres en fælles juridisk ramme der binder virksomhederne til de samme krav.

En aftale kan lukke de juridiske og lovgivningsmæssige smuthuller, som udnyttes af nogle virksomheder, herunder investorer, på bekostning af menneskerettighederne og miljøet.

Det er med stor bekymring af udvalget kan konstatere, at det ikke lykkedes at få godkendt EU's lov om virksomheders rettidig omhu vedrørende beskyttelse af menneskerettigheder, miljø og bæredygtighed i deres værdikæder (CSDDD)². Forslaget lægger op til at sætte bindende krav til virksomheder om at adressere deres negative påvirkning af menneskerettigheder og miljø i hele deres værdikæde. Set i dette lys finder udvalget det i særdeleshed vigtigt at Norden presser på for vedtagelsen af en global bindende aftale.

Udvalget finder det derfor yderst beklageligt at Nordisk Råds rekommandation ikke kan imødegås.

Kiruna, den 25. juni 2024

Tove Elise Madland (A)
Johan Andersson (S)
Karin Gaardsted (S)
Åsa Karlsson (S)
Ola Elvestuen (V)

Emma Berginger (MP)
Kari-Anne Jønnes (H)
Staffan Eklöf (SD)
Himanshu Gulati (FrP)

² [EU Council Fails to Approve New Environmental, Human Rights Sustainability Due Diligence Law - ESG Today](#)